

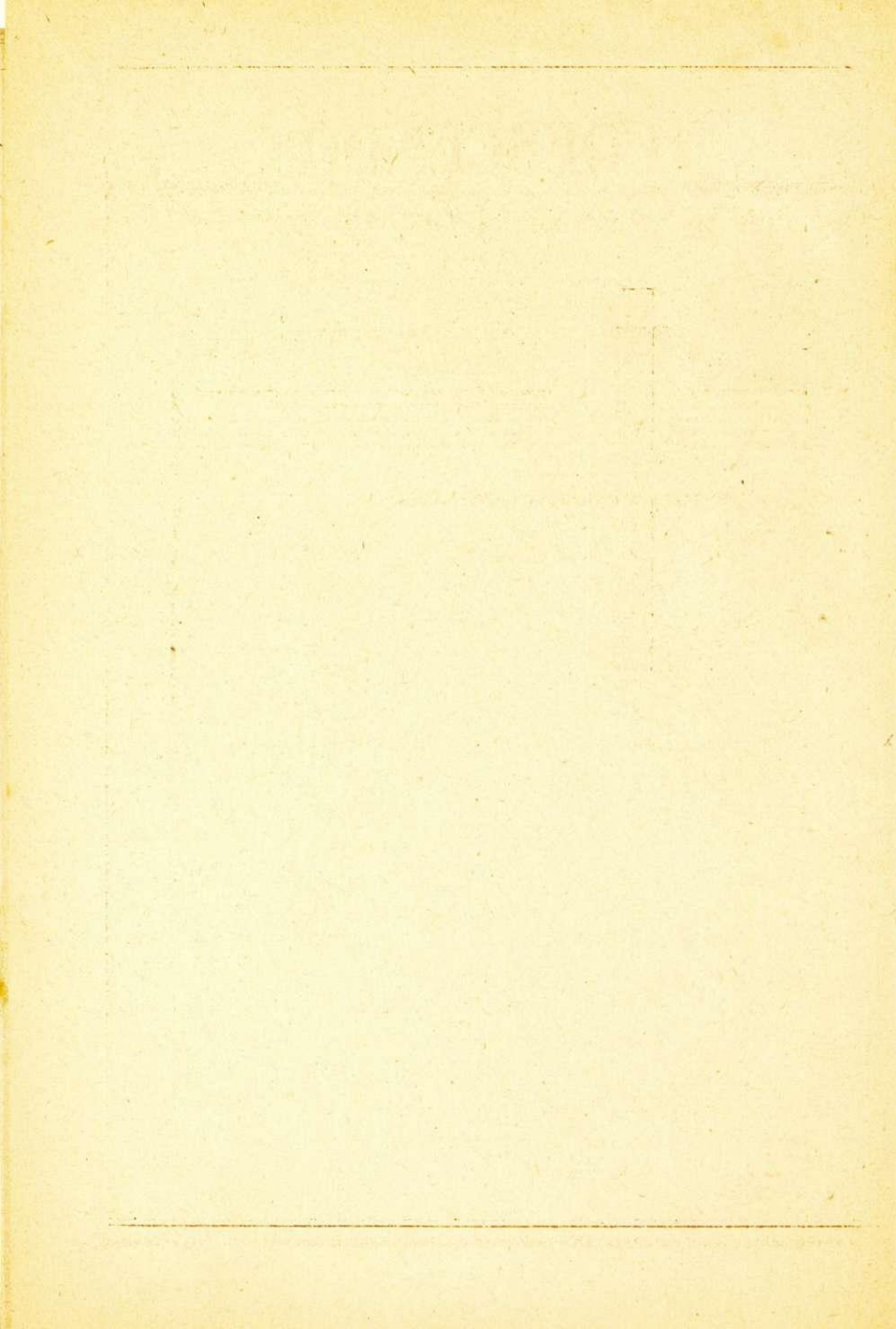
42246

2

CRESCENDO

CRESCENDO

ИЗДАНИЕ НА ДЪРЖАВНИЯ СИМФОНИЧЕН ОРКЕСТЪР

ПРИ РАДИО ВАРНА

Год. първа

10 декември 1945 г.

Уредник: АНДРЕЙ АНДРЕЕВ

Брой втори

Музикални стилове

Историята на музикалната култура е не само историография на надарени музикални дейци, нито летопис на научни съчинения върху музикалното изкуство или на композиции на даровити музикални творци, а е преди всичко история на музикалните стилове, на музикалните епохи. Тия музикални стилове са в тясна връзка с живота на дадена група, общество, народ, или епоха. Музикалният творец, геният, като член на дадено общество, епоха или народ изразява неговите духовни и материални купнежи. Затова, музикалният стил е в зависимост още и от духовния уровень на хората, от етнографските условия и от редица други духовни и реални причини.

След първобитното състояние на тоновото изкуство идва време, то на стария съят с неговата моническа форма, — монодия — едногласната музика. Едногласието продължава и през средните векове. Едва към 9 век от н. е. настъпва периодът на абсолютната полифония, епоха в която се развива чистата многогласна музика, за да стигнем в 15 век до онова време, когато се ражда акомпанираната мелодия.

Всичко това ни води към оная блестяща епоха, родила музикалния предкласицизъм, начело с гениалния Бах (1685.—1758). Говорим за времето на музикалния барок с всичкото негово великоление и прелест. Полифонното майсторство е доведено до най-високо съвършенство,

което му предава по-блясък и същевременно го свързва с монодичния стил, така, че двата стила се обобщават.

Предкласицизмът подготви времето на неповторимия и особено богат класицизъм, започнал през втората половина на 18 век и продължил през първата четвърт на 19 в. Новият музикален стил затвърдява някои сложни музикални форми в ритъм, хармония и мелодия върху принципа на правилността и симетрията. Хайдн, Моцарт и Бетовен са големите представители на класиката. Новокласици — композитори от по-ново време (от след втората половина на 19 в.), съблюдават формите на класиците, но си служат с нови хармонии и други изразни средства.

Музикалният романтизъм следва след класическата епоха и пълни целия 19 в. Вместо строгите монументални форми на класиците, романтиците създават малки свободни жанрови форми, наситени с богатата романтика, чувствени елементи, копнеж, поезия, субективизъм и мистицизъм. Първоносители на романтичния идеал са Шуберт, Шопен, Менделсон, Шуман и др.

Лист, Берлиоз и др. съставят групата на така наречените ноборомантици, дали начало на програмната музика. Тя има в основата си една програма, която изобразява външни явления, или вътрешни движения. Началото на програмната музика е в подражания (чрез тонове) на явления и картини от природата и по-късно в изобразяване на случки и сцени от живота, или иначе казано — тонова живопис.

Новото време роди и оформи нови разбираня в музиката. С тях ще се занимаем други път.

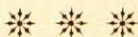
•• Музиката е висша проява на човешкия дух ••

МОЦАРТ

Всеки човек, който с будни чувства и открито сърдце възприема възвишаващото и облекчаващо действие на музиката и чувствува истинско влечение и наслада към тоналното изкуство, не може винаги да не си спомни с чувство на радост и почит за слънчевия Моцарт, който преди 155 години се освободи от земните грижи и неволи, за да разкрие след смъртта си своето свръхчовешко и мирово творчество на следващите поколения. Животът на рано узрелият Моцарт, разяждан от бурен вътрешен огън, угасна на 5 декемврий 1791 г. Обаче, той остана безсмъртен с своите произведения, нямащи равни на себе си по своята всестранност. Творчеството на този музикант, възхваляван като дете чудо из целия свят, нарастнал през своя кратък живот чрез възвишената си музика разбиранията на своите съвременници, днес действа върху душите на нашите съвременници като божествено откровение. Музикалната първична сила, бликаща от творенията на Моцарт, може да бъде сравнявана само с природното дарование на Бах. А по всестранност на музикалните изрази и форми, музиката на Моцарт е единствена по рода си. Тя възплъщава красотата, истината и гения. Самият Гйоте е виждал в лицето на младия Моцарт един епохален гений.

Моцарт притежаваше всички духовни и чувствени сили, които обладаваше животът на обществото през 18-то столетие, както и силата да оформява своите музикални замисли. Благодарение на щедро дарения му от небето талант, той можа да постигне чрез характерен и индивидуален стил съвършения и одухотворен израз в музиката. А музиката на Моцарта — музика на любители и виртуози, музика за дома и концерти, за театър и църквата — е тонова идеализация на човешката душа и мира на 18-то столетие. Въпреки, че извира из своята

епоха, творчеството на Моцарт с своя темперамент и изящество нарастна формите и границите, поставени от времето. Това, което той е изразявал с кристално чисти и нежно разчленени тонове—радост, мъка, земни, и неземни чувства, демониčnost и божественост — всичко това прилива и днес в душата на изпълнителя и на всеки любител на музиката. С право може да се каже, че едва днес неговото могъщо творчество можа да бъде напълно разбрано и оценено. Обществото на 19-то столетие бе зле опознало Моцарта. Музиката му бе тълкувана едностранчиво, като творчество на наивния гениален музикант, ярък представител на галантния век. Нашите предшественици са познавали само част от произведенията на Моцарт—говорим, разбира се, за широката публика — и на повечето от тях личността и съдбата на самия Моцарт е останала непозната. В неговата музика те са търсили повече типичното, отколкото индивидуалното. Нашето време гледа на Моцарта през съвсем друга призма. Ние се мъчим да надрастнем едностранчивите преценки на нашите предшественици. И колкото по-дълго и по-интензивно разчленяваме и се вживяваме в творчеството на този велик майстор на тона, толкова по-добре опознаваме и се удивляваме на неговата универсалност и равновесие, на хармоничното изглаждане на противоречивите сили в неговия музикален мир. Защото Моцарт е универсален гений.

Музиката е почвата, в която духът живее, мисли и извти. Философията е само производна на музиката, нейна последица.

ДЪРЖАВЕН СИМФОНИЧЕН ОРКЕСТЪР
ПРИ РАДИО ВАРНА

КОНЦЕРТ

10 декември 1945 г. НАРОДНИЯТ ТЕАТЪР начало 20 часа

ПРОГРАМА

1. Джоакино Росини

Увертюра към оп. «Севилският бръснар»

2. Волфганг Моцарт:

Симфония № 35

а) Allegro con spirito

б) Andante

в) Menuetto

г) Presto

3. Цохан Свендсен

ЗОРАХАУДА, симфонична легенда, ор. 11

Солист: концертмайстор П. ДРЕНИКОВ

4. Едвард Григ

Норвежки танци, ор. 35

Диригент:

Проф. САША ПОПОВ

РОМАНТИКЪТ

СВЕНДСЕН

Редом с гениалния Григ, Норвегия е родината на друг голям тонов майстор—Иохан Свендсен (1840 — 1911). От начало е под влиянието на немските романтици, но скоро си изработва свои тонов език и създава чисто норвежка романтика. Лирик по душа и плът той рисува в тонове приказната природа на европейския север и то нежно и задушевно. Работи в почти всички музикални форми.

В симфоничната легенда „Зорахаида“ Свендсен е излял своето „аз“,—душата на един истински музикант.

РОЗАТА НА АЛХАМБРА

• • ИЗТОЧНА ЛЕГЕНДА • •

През една хубава лятна нощ, Якинта беше останала сама в красива зала на Алхамбра. Седнала при един албастров фонтон, тя плачеше. Ридания се изтръгваха от нейните гърди и сълзите ѝ тихо падаха в прозрачната вода. Но, постепенно водата се раздвижва и в малко облаче се появява бледият призрак на една млада красавица, която държи в ръцете си сребърна флейта. Нейните дрехи, блестящи от скъпоценни камъни, са като на мавърска княгиня.

—Смъртна дъще, казва нейният звучен и нежен глас, защо плачеш? Защо смущаваш с охканията си нощната тишина?

—Оплаквам своя многообичан, който ме изостави.

—Изтрий сълзите си. Мъката ти скоро ще свърши. Но, чуй. Ти виждаш пред себе си тъжната Зорахаида. И аз като тебе познах мъките на нещастната любов. Един християнски рицар, един от твоите прадеди бе спечелил моето сърце. Аз обещах да приема неговата вяра и да го последвам

в родната му страна. В последният момент на заминаването, куражът ми отслабна, аз се колебаех и задържана пленница в тоя палат умрях, като езичница, след мъченически живот. От тогава геният на злото има власт над мен и аз трябва да останам подчинена на неговото омагьосване до деня, когато чистата ръка на една християнка не разкъса магьосническото заклинание, което ме държи тук в плен. Ти би могла да ме освободиш. Желаете ли, говори!

— Да, желая, отговори, Якинта цяла трепереща.

— Приближи се. Потопи ръката си в водата на тоя фонтан. Кръсти ме според своята вяра и моята душа ще отиде в вечен покой.

Якинта се приближи, взе вода в шепата си и поръси главата на призрака. Зорахаида, с преобразено лице, изпусна тихо сребърната флейта край фонтана, скръсти своите бели ръце върху гърдите си и усмихвайки се, с неизказана нежност, изчезна. Якинта мислеше, че се събужда от сън. Но, виждайки в краката си сребърната флейта, съмнението ѝ изчезна. При спомена за предсказаното от Зорахаида, нейните черти на лицето се проявиха от надежда и радост.

Тая легенда е послужила на Свендсен да напише своята симфонична легенда „Зорахаида“.

Части на симфоничната легенда: Самотата и скръбта на Якинта. Явяването на Зорахаида. Тя предсказва близкия край на една нейна мъка и ѝ разказва своите страдания. Само кръщение от чиста и невинна девойка ще ѝ възвърне спокойствието от извършената над нея магия. Якинта поръсва главата ѝ с светена вода. Зорахаида изчезва. Радостта на Якинта при спомена за нейното предсказание.

Не е ли музиката бръзката, която обединява живота на дъха, с живота на чувствата, единство, което води към висшия свят — към този свят, който обгръща човека, но който човек не може да обгърне?

Нежният ГРИГ

Красотата на норвежката народна музика намери своя майстор в лицето и делото на гениалния норвежки дириж на тона Едвард Григ (1845—1907). Той се залови за най-ревностното проучване на родното му народно збукотворчество. Използвайки норвежката народна музика, Григ я така пречупва през своята творческа индивидуалност, че тя се превръща в негов собствен език. Голямо дарование, дириж по душа, Григ е предал по съвършен начин народните танци на своя народ.

Маестро РОСИНИ

Джоакино Росини (1792—1868) твори с чувство на необикновена мелодическа красота, збукоти багри, неубяхващ комизъм, майсторска характеристика, подкупваща простота, и духовита шеговитост. Това са типичните черти на голямото оперно дело на Росини, последен образец на старата италианска опера **buffa**. Същите белези има и бечно свежата му опера „Севилският бръснар“, типичен пример на збукното италианско бел канто.

На 17 декемврий, понеделник, трети концерт:

1. ХЕНДЕЛ. Концерто гросо
2. ХАЙДН. Лондонска симфония
3. ГРИГ. Из „Пер Гинт“:
 1. Оплакване на Цигрид
 2. Смъртта на Аза
 3. В пещерата на горския цар
4. МАСНЕ. Увертюра към оп. „Федра“

